

Dirk Monshouwer Leerstoel – Jaarverslag 2016

Inleiding

In dit jaarverslag van de Dirk Monshouwer Leerstoel over 2016 treft u opnieuw een overzicht aan van wat er gedaan is op het gebied van onderwijs, onderzoek, valorisatie en andere activiteiten. Het verslag wordt besloten met een kleine plaatsbepaling en een vooruitblik.

Onderwijs

In de huidige opzet van het onderwijs is er wegens een overtal aan oudtestamentici in de combinatie VU-PThU voor mij geen plaats in het bachelor-onderwijs (zie jaarverslag 2014). Ik ben blij in het masteronderwijs mee te kunnen doen, maar dat is zo gestructureerd dat de colleges waaraan ik meewerk om de twee jaar gegeven worden. 2016 was een jaar zonder onderwijs, wat ik mis. Medewerking aan nascholing en aan een seminar in Birmingham (zie onder) compenseerde dat enigszins.

Komend seizoen geven prof. dr. Peter-Ben Smit en ik samen een specialisatiecollege 'Bible in Context'. Omdat wij 'context' ook binnenbijbels opvatten – teksten en thema's die rode draden vormen en hergebruikt worden – biedt dat royaal mogelijkheden, de Bijbel ook theologisch ter sprake te brengen.

Promotiebegeleiding

Het begeleiden van promoties is een belangrijk deel van mijn werk geworden. Dat kost veel tijd en energie en is vaak maar beperkt zichtbaar. Vaak is het dankbaar werk, soms levert het ook teleurstellende ervaringen op. De activiteiten op dit gebied:

- De promovendus uit Myanmar (begeleiding samen met prof. dr. Hans de Wit) was in maart en april 2016 op een Amerikaanse beurs twee maanden in Nederland. In die tijd was hij zeer productief en heeft zijn proefschrift over vrouwenteksten in Jeremia nagenoeg afgerond. De werkelijke afronding levert hem echter grote problemen op, die moeilijk te tackelen zijn. Het zou erg jammer zijn wanneer dit bijna voltooide proefschrift niet zou worden afgerond.
- De promovenda die bezig is met Willem Barnard en diens relatie tot de Bijbelse Theologie had qua gezondheid geen goed jaar. De laatste berichten zijn gelukkig positief.
- Met de promovendus in London die bezig wilde met Maleachi (via Queen's Foundation, Birmingham, medebegeleider dr. David Allen) was er twee keer een ontmoeting, in september in Amsterdam en in november in Birmingham. Hoewel het thema 'ironie bij Maleachi' wel mogelijkheden bood, liep de begeleiding steeds stroever. In maart 2017 heeft hij zich als PhD-student teruggetrokken: jammer maar onvermijdelijk.
- De promovendus uit Sri Lanka (eveneens via Queen's, samen met dr. Caroline Wickens, en op de achtergrond prof. dr. Hans de Wit) vordert. Zijn onderwerp is het lezen van oudtestamentische oorlogsverhalen, met als voorbeeld de verovering van Jericho, met verschillend samengestelde groepen in Sri Lanka, zowel Singalees als Tamil, tegen het licht van de in 2009 beëindigde burgeroorlog. Najaar 2016 studeerde hij ruim drie maanden aan Queen's, waar ik hem heb ontmoet. We hebben geregeld Skype-contact.
- De PhD student uit Praag, die studeert aan het IBTS Centre in Amsterdam (medebegeleider dr. Lydie Kucova, Praag), is enthousiast bezig. Zijn onderzoek krijgt steeds meer vorm. De voorlopige titel is *And Yahweh Was Sorry: Reception History of the Divine Repentance Motif in the Genesis Flood Account*. Het proposal is in januari jl. besproken op het internationale seminar voor Baptistische PhD studenten in *Baptist House* in

Amsterdam, en is onlangs goedgekeurd door de promotiecommissie. In april heb ik hem ontmoet in Praag, verder gaan de contacten via Skype.

- Een PhD student uit Zuid-Korea van prof. dr. Wido van Peursen gaat bezig met het boek *Numeri*, en probeert via computeranalyse meer zicht te krijgen op de ingewikkelde indeling van dat boek. Te zijner tijd word ik betrokken bij de exegetisch-theologische fase van zijn dissertatie.

Leescommissies

In 2016 ging het om het mede-beoordelen van drie proefschriften:

- Daniël Listijabudi, *The Mystical Quest as a Path to Peacebuilding. A Cross-textual Reading of the Stories of "Dewa Ruci" and "Jacob at the Jabbok" as a Contribution to Asian Multi-faith Hermeneutics* (promotoren prof. dr. Hans de Wit, prof. dr. Klaas Spronk, prof. dr. J.B. Banawiratma). Een uitstekend proefschrift, passend in de huidige tijd waarin cross-cultural en cross-textual sleutelwoorden zijn. Promotie 1 juni 2016.
- Hans van den Herik, *Een woonplaats voor de Heilige. Onderzoek naar de strekking en relevantie van Ezechiël 40-48 vanuit een christelijk-theologische optiek* (promotoren prof. dr. Gijsbert van den Brink en prof. dr. Eric Peels, TUA). Een goed proefschrift met een breed overzicht over de receptiegeschiedenis. Promotie 16 december 2016.
- Bij een derde proefschrift kon ik helaas onmogelijk mijn goedkeuring aan het manuscript geven.

Valorisatie

Op het grensvlak van onderwijs en valorisatie bevinden zich de Hattemse Exegesedagen, erkend voor 2,5 ECTS in de nascholing van de PKN. Al jaren begeleid ik deze groep samen met prof. dr. Eep Talstra. Dit jaar hebben we ons gebogen over delen van het boek *Job*, waarbij de theologische vragen uiteraard hoogst interessant en relevant zijn. Tijdrovend, maar behorend tot de *core business* van de leerstoel. Punt van zorg is de leeftijdsopbouw van de groep: het blijkt lastig, jonge theologen hiervoor te interesseren.

Onderzoek

In vorige jaarverslagen heb ik uitgelegd dat het mij in deze levensfase niet lukt, serieus aan grotere studieprojecten te werken; daarvoor is er teveel 'storing', zowel binnen als buiten mijn aanstelling bij de Monshouwerstichting. Dat zal in 2017 niet anders zijn: mijn 'neven-functie' (vanuit VU-perspectief), predikant van de Protestantse Gemeente te Uithoorn voor 75%, doet juist wat meer een beroep op mij wegens het vertrek van mijn collega. Ik heb me daarbij neergelegd. Ik ben blij met verzoeken voor artikelen en lezingen, die aanleiding vormen wat aan onderzoek te blijven doen, en ik probeer die zoveel te concentreren rondom het boek *Zacharia*, waarover ik ooit een commentaar hoop te schrijven.

Binnen dat gegeven ben ik niet ontevreden. Bij mijn bezoek aan Birmingham kon ik een bijdrage van een uur leveren voor het seminar van master- en PhD studenten, waarin ik heel wat 'Amsterdamse' theologie kwijt kon. Het leverde een mooie discussie en veel reacties op.

Publicaties

- Karel Deurloo als exegeet, bijdrage aan studiemiddag (zie onder).
<http://www.kareldeurloo.com/80-2/dubbink/>
- 'Engelen – bescheiden en overrompelende bijbelse boodschappers', in: *Grond, Tijdschrift voor overdenking van modern geloof en religieus plezier*, vol. 2 (2016), 16-18.

- 'Een geslachtsregister in de Bijbel is een familiegeschiedenis met een verhaal', in: *Friesch Dagblad* (24 december 2016), 42-43.
- 'Jakob auf der Couch – Kann die Psychologie uns helfen die Jakobserzählung zu verstehen?', *Communio Viatorum* LVIII/3 (2016), 322-337.

in druk:

- 'Vissen in de beek – herkomst en doel van het visioen over de tempelbeek (Ez. 47:1-12)' in: Meins G.S. Coetsier e.a. (red.) *voor een feestbundel; geaccepteerd, verschijning diverse keren uitgesteld, vermoedelijk voorjaar 2017.*

gepland:

- 'Don't stop Me now!' Pondering the words of YHWH in Ex. 32:10, voor symposiumbundel (zie onder). Deadline 1 juli 2017, verschijning begin 2018.
- Artikel over Zacharia 1-8 voor ACEBT 32 (*Kleine profeten*), deadline 1 december 2017.

Voordrachten

- Karel Deurloo als exegeet. Bijdrage aan de studiemiddag ter gelegenheid van zijn 80^e verjaardag, Bijbels Museum Amsterdam, 25 januari 2016. Zie <http://www.kareldeurloo.com/80-2/dubbink/>
- Colloquium Biblicum (Praag, 1 april 2016), Jakob auf der Couch – Kann die Psychologie uns helfen die Jakobserzählung zu verstehen?
- Seminar Queens Foundation, Birmingham, 'Does the Bible Start with Abraham?' 11 november 2017.

gepland

- "The Three women in Zec. 5:5-11", voor Colloquium Biblicum (Praag 19-22 april 2017), thema 'Vrouwenverhalen'.
- "'Don't stop Me now!' Pondering the words of YHWH in Ex. 32:10", voor International symposium Nomos and Violence in Bible and Theology (Praag, 24-25 april 2017)
- "De drie vrouwen in Zacharia 5", voor OTW, 1 juni 2017, Leuven.

Lidmaatschappen

- Oudtestamentisch Werkgezelschap (OTW)
- Societas Hebraïca Amstelodamensis (SHA)
- Bijbels Theologisch Werkgezelschap (BTW)
- Redactiecommissie Amsterdamse Cahiers (ACEBT)
- Lid van de brede redactie van *Kerk en Theologie* (*sinds 2017*)

De meeste van deze zaken kosten niet veel tijd. In december en januari heeft het meeredigeren aan ACEBT 31 (Wijsheid) en het vertalen van een artikel hiervoor uit het Engels nogal wat tijd gekost.

Monshouwerstichting

Helaas is de geplande Vertaaldag in het voorjaar van 2016 niet doorgedaan wegens gebrek aan belangstelling. Het valt moeilijk te zeggen of dat lag aan thema, spreker, publiciteit of een combinatie van deze. We hopen op meer succes met de volgende versie, 11 mei 2017 met dr. Jaap van Dorp (NBG) als gastspreker en Genesis 12:1-3 als thema.

Aan de websites van de Monshouwerstichting heb ik enkele bijdragen geleverd: een verdwaalde exegese en een vertaling van Ezechiël 24.

Overweging en vooruitblik

Er is aan de Faculteit veel in beweging. De theologische faculteit van de VU doet het erg goed met een *zevende* plaats op een internationale ranglijst,¹ en is momenteel tegelijk bezig zichzelf opnieuw uit te vinden: we bevinden ons in een 'profieltraject' van 100 dagen, dat komende zomer moet leiden tot een nieuw geformuleerde identiteit en een nieuw mission statement. De faculteit is heftig in beweging: biedt dat kansen of vooral bedreigingen? Aan de ene kant valt niet te ontkennen dat er in de faculteit en ook in de theologie in bredere zin een bepaalde druk is in de richting van actualiteit en directe relevantie. Er zijn terreinen in de theologie die *booming* zijn en waarvoor makkelijk subsidies te vinden zijn, zoals interculturele theologie en alles wat zich bezighoudt met diversiteit en identiteit. Bijbelse theologie behoort nadrukkelijk niet tot de sectoren die de wind mee hebben. Tegelijk *heeft* de VU nog steeds een Faculteit der Godgeleerdheid. Ook al is die de afgelopen decennia drastisch veranderd en niet meer de gereformeerde domineesopleiding van ooit, in het DNA van de VU blijft aanwezig dat men naast het *outside perspective* (bestudering van het 'verschijnsel godsdienst') ruimte wil blijven geven aan het *inside perspective*, het vanuit een eigen godsdienstig engagement kritisch met de ander in gesprek gaan. Dat blijkt uit de profielfdiscussie tot nu toe, en dat biedt ruimte.

Binnen de afdeling *Texts and Traditions* kan de leerstoel een zinvolle plek blijven innemen: naast een internationaal hooggewaardeerde onderzoeksgroep als het ETCBC (Eep Talstra Centre for Bible and Computer) is er ook ruimte voor een benadering als die van de Monshouwerleerstoel. Onze insteek is, dat *de Schrift* ter sprake komt, en geluisterd wordt naar wat die ons te zeggen heeft in de theologische en liturgische context van toen en de van nu: de huidige geloofsgemeenschappen waarin die teksten fungeren. Die benadering kan zeker zijn plek krijgen. Mijn wens is, dat behalve in de mastercolleges ook in de bachelorfase iets meer van die benaderingswijze zichtbaar zou kunnen worden.

Tot besluit

Mijn dank aan de Stichting voor het verwerven van fondsen via VU-vereniging – een prestatie. De gevraagde tegenprestatie, een verhaal voor belangstellende leden van de vereniging, zal ik met plezier leveren.

Of en zo ja hoe de Monshouwerleerstoel in de huidige vorm na 1 september 2018 kan worden gecontinueerd, is een kwestie waarover binnenkort beslissingen moeten vallen. Er is genoeg werk te doen, de ruimte en waardering is er ook voor. Een en ander hangt af van verschillende factoren: beschikbare middelen, maar vooral menskracht in de vorm van bestuursleden, liefst van verschillende generaties, die het belang hiervan inzien en mogelijk expertise meebrengen qua sociale media; de beschikbaarheid van kandidaten voor de leerstoel of de mogelijkheden van herbenoeming. Hoe dan ook: ook wanneer een einde zou komen aan de leerstoel in de huidige vorm, blijft de plaats van de Bijbel en zijn theologische inhoud in het theologisch curriculum, in de theologie en in de kerk, mij en gelukkig vele anderen ter harte gaan.

Uithoorn/Amsterdam, 5 mei 2017
prof. dr. Joep Dubbink

---

¹ Zie <https://www.topuniversities.com/university-rankings/university-subject-rankings/2017/theology-divinity-religious-studies>. Uiteraard moeten die ranglijsten met een korrel zout genomen worden, maar als je tussen Oxford, Leuven, Yale en Princeton staat ben je als VU-faculteit wel internationaal zichtbaar.